

А. Шкель

МОВЫ Ё МАЕЙ ГАЛАВЕ: ПАВОДЗІНЫ БІЛІНГВА-АМАТАРА

Паводле гіпотэзы Сапіра-Уорфа, мова як самастойна («цвёрдая» фармулёўка), так і нараўне з іншымі крытэрыямі («мяккая» фармулёўка) вызначае мысленне і кагнітыўныя працэсы яе носьбіта. Раней гэта гіпотэза была даволі папулярнай, але зараз ад яе адмаўляюцца. Тым не менш, яна застаецца даволі цікавай і для сучасных даследчыкаў.

У ходзе лінгвістычнага эксперыменту, назірання і аналізу было выяўлена:

1. Рускамоўныя інфарманты пры пераходзе на беларускую мову пераставалі ляца, станавіліся спакайнейшымі, больш стрыманымі, размаўлялі цішэй і агулам, былі куды больш прыемнымі суб'яднікамі.

2. У інфармантаў, якія пачыналі размаўляць на англійскай мове, былі адзначаны іншыя змены ў моўных паводзінах. Так, камуніканы пачыналі ляца (чаго яны звычайна не робяць), закраналі не ўласцівыя ім тэмы, наогул былі больш вольнымі ў выбары тэмы размовы, інтанацыі, лексічных адзінак.

У наяўнасці, на наш погляд, змена моўных паводзін ва ўмовах выхаду з зоны моўнага камфорту.

Сярод інфармантаў былі і сапраўдныя білінгвы, якія па чарзе карысталіся ў рэчаіснасці, рэальным жыцці то беларускай, то рускай мовамі. У такіх інфармантаў не былі заўважаны нават найменшыя, самыя нязначныя маўленчыя змены. На наш погляд, гэта выклікана паступовым выраўніваннем кагнітыўных працэсаў і добрым валоданнем двума мовамі.

У ходзе даследавання было праведзена апытанне сярод інфармантаў. Паводле яго ўсе інфарманты пры выкарыстанні нехарактэрнай для іх мовы заўважалі адрозненні ў моўных паводзінах не толькі ў іншых людзей, але і ў сябе ў той жа сітуацыі. Некаторыя з апытаных адзначалі, што такія змены магчыма тлумачыць нязвыклымі для іх умовамі камунікацыі, недахопам слоўніка, а таксама спрашчэннем граматычных канструкцый.

Такім чынам, змены ў моўных паводзінах, а, магчыма, і ў кагнітыўных працэсах, былі заўважаны толькі ў тых інфармантаў, што не з'яўляюцца актыўнымі білінгвамі. У той самы час моўныя паводзіны і, як магчыма меркаваць, мысленне актыўных білінгваў ніяк не змяняліся ў залежнасці ад выкарыстанай імі мовы.

М. Яромка

МОЛАДЗЕВЫ СЛЭНГ У БЕЛАРУСІ

Сёння сярод тых, хто актыўна карыстаецца беларускай літаратурнай мовай, пераважаюць прадстаўнікі інтэлігенцыі, адукаваная моладзь, што дазваляе зрабіць выснову пра адносна якаснае валоданне мовай. У працэсе штодзённых стасункаў носьбіт мовы сутыкаецца з неабходнасцю разнастаіць